

Res no és poètic en la poesia

Poesia

Casa de Misericòrdia

Joan Margarit
Proa. Barcelona, 2007

Jordi Llavina

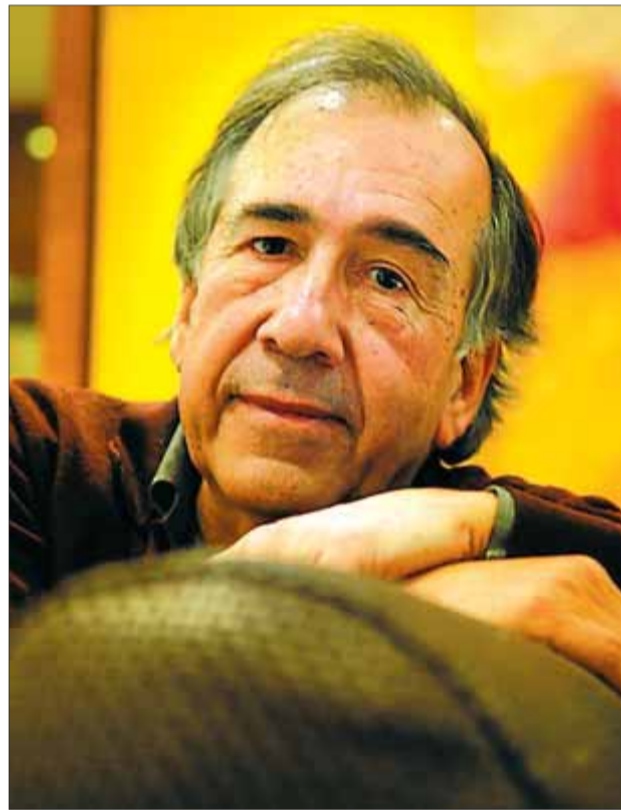
“La poesia és ara / l’última casa de misericòrdia”, escriu Margarit en el poema que dona títol al llibre. I en l’epíleg encara ho fa més explícit: “Si això és trist, molt més trista és la intempèrie dels versos”. Aquest epíleg, per cert, és una nova, contundent, declaració de principis de l’autor, que hi remunta les línies mestres de la seva pròpia educació sentimental, s’hi confessa antiromàntic i antiavanguardista i acaba prenent partit per la poesia que s’identifica

amb la vida. Pel bulb de l’orquídea, no pas per la gràcia alada dels seus pètals tan fràgils. M’agrada, aquest pròleg: hi endevino aquell poeta que parla de senectut (“ser vell és una mena de postguerra”), però que no ha deixat de ser jove, tot al contrari (per cert, això també mereix un poema: com algú d’esperit –i de cos, certament– tan jove parla sempre com un vell derrotat). Contra l’avantguarda, res a dir: la poesia de Margarit, formalment i ideològicament, hi està als antípodes. Contra el Romanticisme, ell mateix n’ha pres el que més li ha convingut (en deplora, esclar, la positura, que es desfà com aquella lluna que “és un glaçó en el vas de la fosca que m’ofereix la vida”). “Res no és poètic en la poesia”, escriu. I a més “els antidepressius són pesticides”.

Casa de Misericòrdia no aporta cap novetat significativa al conjunt líric de l’autor. Torna a ser un llibre uniformement amarg, que reflexiona sobre la mort, sobre l’escàs confort de la memòria, sobre la pèrdua. Però els que estimem la seva poesia ja sabem què hi trobarem, i és per això que ens agrada: una determinada atmosfera moral, una manera de dir molt concreta, uns versos feridors.

La concepció del poema com un petit relat: un relat d’alta concentració simbòlica, amb infinitat de versos diguem-ne prosaics i, de cop, una il·luminació (se’m perdoni un terme tan inapropiat, parlant de qui parlo). Un exemple dels primers: “Dret en la barra beu l’alcohol negre / i violeta d’un passat de pluja”. Un dels segons (passeu-hi el lapsus morfològic “els dos”): “Ara que els dos sou morts, dintre de mi / hi ha una escaleta de llum sota una porta, / com si fóssiu a punt d’anar a dormir”.

Si en *Càlcul d’estructures* els morts jugaven a picaparet, aquí la mort és un gos que grata la porta. Molta mort, molta realitat. I allò que deia del record, que ja no escalfa: “Les noies ja són velles o estan mortes”. Caldria que hi hagués passat un editor: “què més dona”, “estrellar” (en el sentit d’estavellar-se), “oscuritat”, “provar” (en el sentit de tastar). L’estil, esqueixat (“tu dorms en el teu llit / amb una, sempre estúpida, innocència”), de manera que pot arribar a semblar, tot i que pretengui el contrari, impostat. Entremig, alguns poemes immensos. Només pels versos del memorable *Suite* ja val la pena llegir aquest llibre.

El poeta Joan Margarit. XAVIER BERTRAL

L’escriptora nord-americana Susan Sontag. LLUÍS GENÉ (AFP)

Qüestió d’èmfasi

Assaig

Cuestión de énfasis

Susan Sontag
Traducció d’Aurelio Major
Alfaguara. Madrid, 2007

Pere Antoni Pons

Cuestión de énfasis és una mostra exacta de la polivalència intel·lectual i la curiositat versàtil de Susan Sontag (1933-2004). El llibre inclou pròlegs i epílegs, textos per a catàlegs de pintura i de fotografia, articles, assaigs breus i conferències, la major part dels quals foren escrits durant els vuitanta i noranta. Aquesta enorme diversitat de formats té la seva natural correspondència en la varietat temàtica que, en conjunt, presenten els textos.

El llibre consta de tres seccions. La primera inclou comentaris, en prosa precisa i profunda, sobre escriptors (Walsler, Borges, Sebald) i obres (*Pedro Páramo*, *Ferdynurke*); resulta especialment brillant la completa semblança intel·lectual que Sontag dedica a Roland Barthes: d’una admiració ponderada i un rigor perfectament apassionat.

A la segona, l’autora escriu sobre algunes de les seves passions no llibresques; sobretot el cinema (Fassbinder) i la fotografia (Mapplethorpe i Leibovitz), però també la música (Wag-

ner) i la dansa (Kirstein). A diferència de la complexitat clara amb què escriu sobre literatura, però, en molts d’aquests textos Sontag fa gala d’una sofisticació deliberadament intel·lectualista, que potser fa que el que explica sembli més llampanant, però també que sigui més avorrit, enrevessat i arbitrari; especialment desafortunat és l’article catastrofista amb què commemora el centenari del cinema, del qual n’anuncia la imparabile decadència.

La tercera secció inclou alguns dels textos més personals i interessants del llibre. Sontag hi parla sobre la seva feina com a escriptora i com a activista político-intel·lectual, i se la nota molt còmoda en el doble paper. Còmoda i brillant. L’article que va dedicar a denunciar la passivitat mundial davant la guerra dels Balcans i el genocidi del poble bosnià és, a pesar d’un cert narcisisme que es vol fer passar per rebel·lia, senzillament exemplar en la seva cruïlla ètica i responsable.

Segurament, la màxima virtut de Susan Sontag com a assagista és la seva capacitat per combinar l’anàlisi crítica i rigorosa amb la passió indissimulada i potent. La literatura, doncs, com una qüestió d’èmfasi. Però sobretot com una qüestió de lucidesa i ardor.

La solitud encara ardent

Poesia

L’illa de l’ermità

Joan de la Rúbia
Emboscall. Vic, 2007

David Castillo

Fa anys, després d’una exhibició de l’Ou com Balla al pati del Palau de la Virreina, l’artista Benet Rosell em va comentar que l’ofici més interessant era el de rastrejador de racons. Ja de ben petit sabia que si buscava sota els mobles més amples de casa dels meus pares sempre acabava recuperant les joguines perdudes i altres tresors que la memòria havia oblidat. En la literatura catalana, per si mateixa tan obviada, ser un rastrejador de racons ofereix grans al·licients. Per exemple descobrir o redescobrir els que no surten a les fotos, autors que ni els editors han llegit, o que ells mateixos han preferit prescindir de qualsevol possibilitat de figurar. Entre els poetes, dins d’aquests racons n’hi ha alguns dels més grans: Joaquim Horta, Eudald Puig, Marcel Pey... També Joan de la Rúbia, un poeta immens, guanyador del López-Picó del 81 i perdut dins el catàleg perdut del Mall. Ara Jesús Amatell d’Emboscall li publica un segon llibre, *L’illa de l’ermità*, ple de força i d’intuïcions, que ens parla de “tròmfes d’oblits”, de territoris de l’interior del país i de l’ànima, dels espadats, de la soledat del poeta, amb un llenguatge esmolat i precís. De la Rúbia ens ofereix una visió semblant a la d’Eudald Puig o a la Damià Huguet, a la de Gabriel Planella o a la de Blai Bonet, una poesia que filtra la naturalesa per descriure estats d’ànim, poesia catalana pura al més pur estil d’Ausias March i els altres grans. Hi ha poemes de gran intensitat, estrofes que et canvien: “Oceànica, d’orgull i de març, / aquesta solitud encara ardent, / sota la pluja a barrals hi batega”. Joan de la Rúbia publica un bon grapat de poemes que semblen com una antologia depurada de 25 anys de silenci, uns poemes plens de saviesa, íntegres i de lirisme obert. Les paraules es mouen i les observacions de l’autor enfoquen la vivència. Joan de la Rúbia ha tingut la vida dura d’un poeta petaner, ha treballat en molts oficis, és un home del carrer que auscolta com ningú el temps.

Colors antics

Narrativa

De tants colors

Sebastià Estradé
Edicions de l’Albí. Berga, 2006

Xavier Gual

Cada color és un món. Estradé, en aquest recull de deu contes, ens explica moltes anècdotes, tot i que també se les

explica a si mateix. En algunes fa directament crítiques a la societat i a l’estupidesa general que ens domina. La intel·lectualitat, l’art abstracte o la pobresa. En d’altres ocasions es queda a mitges i no en treu tot el suc, com en l’inquietant *E, I, O*, que comenta les alteracions ortogràfiques que ha tingut la inscripció d’un cementiri abandonat. També es deixa

endur pel discurs moralitzant, encara que utilitzi rèpliques a favor i en contra entre els personatges. Contes com *La sinusitis*, *El director* i *Les dents* semblen acudits allargassats. En canvi, en relats com *Abstracte*, *Els pobres* i *Els savis inútils* la narració es converteix en un discurs distès sobre temes que el preocupen. Destaca el conte que dona títol al recull, en el

qual una família passeja per Barcelona i critica els canvis que ha patit la ciutat, amb especial fixació pels americans, tal com mostra la magnífica fotografia de la portada, amb uns mariners passejant per la Rambla, que Pérez de Rozas va capturar el 1952. Tot plegat fa que el recull tingui una patina d’històries pretèrites, amb un aroma i unes expressions de temps passats. Com si al-

lgunes narracions haguessin macerat fa trenta o quaranta anys però que, al mateix temps, haguessin estat revisades recentment amb màquines computadores, transistors, aparells estereofònics, però també amb Festivals de la Cançó Mediterrània, diversió al Paral·lel i a les Golondrines. La resposta la trobem, probablement, en la llarga experiència de l’autor.